

ІЄРЕМІЯ ЯКОВИЧ АЙЗЕНШТОК

(4.03.1900-07.06.1980) — відомий російський і український філолог, знавець українського письменства, один із тих, хто піднімав нову хвилю українського літературного відродження на ниві літературознавства.

Основні праці вченого — з історії літератур XIX століття, текстології. Він був автором досліджень про творчість Г.Квітки-Основ'яненка, П.Гулака-Артемівського, І.Котляревського, Є.Гребінки, статей про І.Франка, М.Коцюбинського, І.Манжури та ін. Підготував перше повне коментоване видання щоденника Т.Г.Шевченка (1925).

Стояв біля витоків Інституту, брав участь у підготовці проспекту статуту Інституту Тараса Шевченка, був його вченим секретарем (1926—1931).

У 1920-х роках точилися дискусії про потребу створення центру шевченкознавчих досліджень і про реальні перспективи його роботи. Уже 1922 року у журналі “Шляхи мистецтва” (№ 2), а потім і окремим виданням з'явилася праця І.Айзенштока “Шевченкознавство — сучасна проблема”, в якій говорилося, що ... “коли на Заході існує шекспіро- і дантологія, коли в Росії почали говорити про пушкінознавство, чи не час і нам на Україні підняти питання про “шевченкознавство” та закласти ґрунт для систематичних робіт над великим українським поетом?”

Він був серед тих, хто започаткував величезну роботу зі збирання та зберігання духовних цінностей українського народу, які стали науковою базою для академічного видання творів Т.Шевченка, Г.Сковороди, Г.Квітки-Основ'яненка, І.Франка та ін. Брав участь у роботі академічної Комісії з видання пам'яток новітньої української літератури.

Завдяки своїй активній збирацькій діяльності І.Я.Айзеншток зробив великий внесок у комплектування фондів відділу рукописів Інституту Тараса Шевченка. Йому належить першорядна роль у закладанні основ джерельної бази Інституту. Ще в студентські роки він виявив неабиякий інтерес до вивчення й збирання рукописної спадщини письменників і видатних учених, зокрема О.О.Потебні.

Він активно шукав джерела поповнення фондів від приватних осіб і державних установ (архівів, бібліотек, музеїв) і в Україні, і за її межами.

Завдяки ініціативі Айзенштока зі сховища Москви і Ленінграда до Харкова були передані унікальні матеріали Т.Шевченка, зокрема автограф листа Т.Шевченка до Г.Квітки-Основ'яненко (від 8.12.1841 р.), 5 художніх полотен Т.Г.Шевченка, 2 листи до О.Маркевича (1857, 1860), автограф поеми “Мар'яна-черниця”, автографи інших творів Шевченка, листи, 80 малюнків, зокрема серію “Блудний син”, 46 шкіців, 9 автопортретів, 12 акварелей періоду заслання 1849—1957 рр., портрети Айри Олдріджа, М.Щепкіна тощо.

Лиховісного 1933 р. прокочується хвиля масових погромів української творчої інтелігенції... В осени 1934 року І.Я.Айзеншток переїздить до Ленінграда, де

працював у Пушкінському домі.

Великий його архів і багату бібліотеку 1983 р. перевезено в Україну.

Світлана Селіверстова

ВЕРВЕС ГРИГОРІЙ ДАВИДОВИЧ

(15.04.1920—9.01.2001) — академік НАН України (1995), літературознавець, знаний славіст. З 1945 р. працював в Інституті літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України.

Автор праць, присвячених історії української і польської літератур, проблемам міжслов'янських літературних зв'язків, розвитку взаємодії і взаємозбагачення літератур тодішніх європейських соціалістичних країн, теоретичним питанням порівняльного літературознавства. Деякі його праці надруковані за кордоном (У Польщі, Болгарії, Угорщині, Росії).

Наукові праці: “Адам Міцкевич в українській літературі” (1952), “Іван Франко і питання українсько-польських літературно-громадських відносин 70-90-х років XIX століття” (1959), “Юліуш Словацький і Україна” (1959), “Владислав Оркан і українська література” (1962), “Максим Рильський в колі слов'янських поетів” (1978), “Польська література і Україна” (1985) та ін.

Досліджує зв'язки Т.Г.Шевченка з польською та іншими слов'янськими літературами. Третій том ювілейного тритомного збірника шевченкознавчих матеріалів “Світова велич Шевченка” (1964), які містили найвизначніші на той час матеріали дожовтневих, радянських та зарубіжних авторів, укладено за участю співробітників Інституту літератури зі вступною статтею Г.Вервеса.

Шевченківська тема посідала значне місце в компаративістичних слов'янознавчих студіях. 1964 р. Г.Вервес виступив із доповіддю “Т.Г.Шевченко і Польща”, у 1984 р. — на науковій шевченківській конференції до 175-річчя Шевченка.

З 1958 р. очолював в Інституті літератури відділ славістики і балканістики. Починаючи з цього року, готуються періодичні щорічники (видруковано 19 випусків), де Григорій Давидович виступає відповідальним редактором і активним автором разом із працівниками свого відділу.

Діяльною була участь відділу в роботі з'їздів славістів — починаючи з 1958 року, щоп'ять років. Найактивнішим доповідачем виступає завідувач відділу Г.Вервес.

Важливою роботою відділу стало п'ятитомне видання “Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті” у 5-ти томах (1987-1994). за редакцією та зі вступною статтею Г.Вервеса. Нагороджений бойовими орденами та медалями як учасник ВВВ, медаллю Польської Народної Республіки “За заслуги” III ст. Лауреат премії ім. Івана Франка НАН України (1997).

Світлана Селіверстова